

Εκπαιδευτήριο ΤΟ ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΝ - ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ανάπτυπο από τον τόμο
«ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ, ΣΤ', 2011-2012»

Δούλεψαν οι παρακάτω μαθητές της γ' γυμνασίου:

Καντιδάκης Μάνος
Καστρινογιάννη Μελένη
Μπαλαχούτης Νίκος
Μπάμπουκα Ολυμπιάδα
Ορφανός Μανόλης
Σαβοϊδάκης Κωνσταντίνος
Σαμπαθιανάκης Δημήτρης
Σκιαδαρέσης Μιχάλης
Στυλιανάκης Αλέξανδρος
Τσαγκαράκης Αλέξανδρος
Τσαγκαράκης Νίκος
Ψωμάς Μανόλης

Υπεύθυνος καθηγητής: Κληρονόμος Δημήτρης

Ιούνιος 2012

ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τι εννοούμε με τον όρο πράσινη ανάπτυξη; Πότε εμφανίστηκε αυτή η έννοια;

Ως «πράσινη ανάπτυξη» αποδίδεται στα ελληνικά ο όρος «**green growth**», ενώ ως «αιφόρος (ή βιώσιμη ή διατηρήσιμη) ανάπτυξη» αποδίδεται ο όρος «**sustainable development**».

Κατά συνέπεια, είναι χρήσιμη μια πρώτη αποσαφήνιση των εννοιών «growth» και «development», με βάση κατ' αρχάς την οικονομική τους διάσταση.

Ο όρος «**economic growth**», ο οποίος αποδίδεται στα ελληνικά ως «**οικονομική μεγέθυνση**», εκφράζει απλά τη διαχρονική διεύρυνση της παραγωγής ή τη διαχρονική αύξηση του πραγματικού προϊόντος της οικονομίας και του εισοδήματος που δημιουργεί. Δεδομένου μάλιστα ότι το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αποτελεί το μέτρο της συνολικής παραγωγής, ο όρος «οικονομική μεγέθυνση» μπορεί να οριστεί ως ο ρυθμός αύξησης του συνολικού ή του κατά κεφαλή πραγματικού ΑΕΠ.

Ο όρος «**economic development**», ο οποίος αποδίδεται στα ελληνικά ως «**οικονομική ανάπτυξη**», έχει ευρύτερο περιεχόμενο και εκφράζει την αύξηση της κοινωνικής ευημερίας. Η οικονομική μεγέθυνση είναι λοιπόν αναγκαία αλλά όχι και ικανή συνθήκη της οικονομικής ανάπτυξης, η οποία αντανακλά τους αγώνες της ανθρωπότητας διαχρονικά να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής της.

Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Environment and Development), που πραγματοποιήθηκε στο **Ρίο το 1992**, υιοθέτησε τη «Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη» (Rio Declaration on Environment and Development) και όρισε τη βιώσιμη ανάπτυξη ως εκείνη την ανάπτυξη «που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς χωρίς να κάνει συμβιβασμούς ως προς την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους». Στη διάσκεψη αυτή, η βιώσιμη ανάπτυξη προβλήθηκε ως παγκόσμιο ιδεώδες και ως βασική έννοια που ενσωμάτωνε τρεις συνιστώσες: την κοινωνική, την οικονομική και την περιβαλλοντική.

Επίσης, διαμορφώθηκε ένας μεγάλος αριθμός δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίοι διακρίθηκαν σε τέσσερις ομάδες: οικονομικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και θεσμικούς.

Παράλληλα αναγνωρίστηκε ότι η οικονομική διάσταση της ανάπτυξης είναι το «μέσο» στην εξυπηρέτηση της κοινωνικής της διάστασης που είναι ο «σκοπός» της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ η περιβαλλοντική διάσταση της ανάπτυξης είναι η «βάση» της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η **αιφόρος ανάπτυξη** ή **βιώσιμη ανάπτυξη** αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα.

Γνώμονας της αειφορίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ανάπτυξη των παραγωγικών δομών της οικονομίας παράλληλα με τη δημιουργία υποδομών για μία ευαίσθητη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στα οικολογικά προβλήματα. Η βιωσιμότητα υπονοεί ότι οι φυσικοί πόροι υφίστανται εκμετάλλευση με ρυθμό μικρότερο από αυτόν με τον οποίο ανανεώνονται.

Η αειφόρος ανάπτυξη - ή βιώσιμη ανάπτυξη - μπορεί να περιγραφεί σαν μία θεωρία «επανενσωμάτωσης του ανθρώπου στη φύση» και ακολουθεί έναν αιώνα όπου επικράτησε η αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Αντιλαμβάνεται τις φυσικές πρώτες ύλες - συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του πλανήτη - σαν σημαντικά κεφάλαια, των οποίων η ποσότητα και παραγωγικότητα πρέπει να διατηρηθούν ως θεμελιώδης συνθήκη για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη.

Με δεδομένα τα οικολογικά προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει ήδη προκαλέσει στα γήινα οικοσυστήματα, η τεχνολογία καλείται πλέον σήμερα όχι να οδηγήσει στην εντατική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά στην περιβαλλοντική βελτίωση μέσα από «καθαρότερες» παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και «καθαρότερη» κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων.

Η προσέγγιση του όρου «**πράσινη μεγέθυνση**» υιοθετήθηκε κατά πρώτο σε επίπεδο διεθνών οργανισμών από την 5η Διυπουργική Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στην Ασία και τον Ειρηνικό, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών, που πραγματοποιήθηκε **στη Σεούλ το Μάρτιο του 2005**.

Η Διάσκεψη αναγνώριζε ότι η Ασία και ο Ειρηνικός αποτελούν την περιοχή του κόσμου που τις τελευταίες δεκαετίες γνώρισε τους υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ότι οι ρυθμοί αυτοί ασκούν αυξανόμενες πιέσεις στη φέρουσα περιβαλλοντική ικανότητα των χωρών μελών της περιοχής, οι οποίες αποτελούν σοβαρότατη πρόκληση όσον αφορά την περιβαλλοντική βιωσιμότητά της.

Παράλληλα θεωρούσε ότι μόνο διαμέσου της οικονομικής μεγέθυνσης θα μπορούσε να εξαιρεθεί η φτώχεια στη συγκεκριμένη περιοχή. Έτσι, το σημαντικότερο ζητούμενο για την περιοχή κατά τη Διάσκεψη ήταν η επίδιωξη της οικονομικής μεγέθυνσης να γίνεται με ένα περιβαλλοντικά βιώσιμο τρόπο, χωρίς να ασκούνται υπερβολικές πιέσεις στην περιβαλλοντική ικανότητα των χωρών, ώστε να διακινδυνεύεται η περιβαλλοντική τους βιωσιμότητα.

Με σκοπό την αποφυγή των σφαλμάτων του παραδοσιακού προτύπου της μη βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης που οι χώρες μέλη της περιοχής ακολουθούσαν στο παρελθόν, η οποία περιγράφεται συνοπτικά με τη ρήση «πρώτα διεύρυνση, αργότερα καθαρισμός» («grow first, clean up later»), διακηρυσσόταν από τη Διάσκεψη ότι ένα από τα πλέον επιτακτικά ζητούμενα της περιοχής ήταν η διερεύνηση ενός προτύπου περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης (environmentally sus-

tainable economic growth), την οποία η σχετική Διυπουργική Διακήρυξη αποκαλούσε «**πράσινη μεγέθυνση**» («**green growth**»).

Η πράσινη μεγέθυνση διακηρυσσόταν ότι θα παρείχε μια αμοιβαία επωφελή λύση (win-win solution) για το περιβάλλον και την οικονομία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, στόχος που θα επιτυχανόταν με τους εξής τρόπους:

- περιορίζοντας τις περιβαλλοντικές πιέσεις που προκαλεί η οικονομική μεγέθυνση,
- βελτιώνοντας τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των ενδιαφερομένων κρατών,
- προάγοντας τη συνέργεια μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας μέσω ανάπτυξης περιβαλλοντικά αποδεκτών τεχνολογιών.

Η έννοια λοιπόν της **πράσινης μεγέθυνσης** αναπτύχθηκε αρχικά σε μια περιοχή του κόσμου, μεγάλο μέρος της οποίας κατά τη μετά το 1965 περίοδο, γνώρισε τόσο υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης που δεν έχει γνωρίσει μέχρι σήμερα καμιά άλλη περιοχή της γης.

Οι ερευνητές αλλά και οι διεθνείς οργανισμοί βιάστηκαν να χαρακτηρίσουν τις χώρες αυτές, των οποίων στρατηγικός σκοπός της οικονομικής τους πολιτικής ήταν η χωρίς περιορισμούς οικονομική μεγέθυνση προσανατολισμένη στις εξαγωγές κυρίως βιομηχανικών προϊόντων, ως χώρες του «θαύματος» της Ανατολικής Ασίας. Στην οικονομία όμως φαίνεται πως θαύματα δεν συμβαίνουν. Αναγνωρίζεται σήμερα από τις ίδιες τις συγκεκριμένες χώρες ότι οι διαρκώς υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης, που αποτελούσαν το βασικό σκοπό της οικονομικής πολιτικής των χωρών του «θαύματος», ασκούν πλέον συνεχώς αυξανόμενες πιέσεις στις περιβαλλοντικές δυνατότητες των χωρών, οι οποίες βάζουν σε κίνδυνο την περιβαλλοντική βιωσιμότητά τους, αναγκάζοντάς τις έτσι να εγκαταλείψουν το παραδοσιακά πρότυπα οικονομικής μεγέθυνσης στρεφόμενες σε πρότυπα περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης.

Στη συνέχεια, και ως προσπάθεια εξόδου από την χρηματοοικονομική κρίση της περιόδου 2007-2008, η «**πράσινη μεγέθυνση**» υιοθετήθηκε από τις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ.

Συγκεκριμένα, τον Ιούνιο του 2009, το Συμβούλιο των Υπουργών των 30 χωρών μελών του ΟΟΣΑ (στον οποίο σημειώνεται ότι συμμετέχουν και οι περισσότερο οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, η Γερμανία, η Γαλλία και ο Καναδάς) υπέγραψε τη «Διακήρυξη της Πράσινης Μεγέθυνσης» (Declaration on Green Growth) θεωρώντας ότι η προσπάθεια ανάκαμψης από την κρίση απαιτούσε μια στρατηγική οικονομικής μεγέθυνσης διαφορετική από εκείνη που οι χώρες αυτές ακολουθούσαν στο παρελθόν.

Οι παραπάνω χώρες διακήρυτταν ότι θα ενίσχυαν τις προσπάθειές τους να εφαρμόσουν στρατηγικές πράσινης μεγέθυνσης, αναγνωρίζοντας ότι η οι έννοιες «πράσινη» (green) και «μεγέθυνση» (growth) μπορούν να μη συγκρούονται αλλά αντίθετα να συμβαδίζουν.

Διακήρυτταν επιπλέον ότι θα ενθάρρυναν τις «πράσινες» επενδύσεις και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Οι «πράσινες» επενδύσεις θα συνέβαλλαν στην ανάκαμψη της οικονομίας βραχυχρόνια και θα βοηθούσαν στην κατασκευή περιβαλλοντικά φιλικών υποδομών, οι οποίες είναι αναγκαίες για την επίτευξη της «πράσινης» οικονομίας μακροχρόνια, θεωρώντας ότι οι δημόσιες επενδύσεις θα πρέπει να είναι συνεπείς προς τη στρατηγική της βιώσιμης μεγέθυνσης.

Είναι πρόδηλο ότι η πράσινη μεγέθυνση στηρίζεται στη στρατηγική επιλογή της οικονομικής μεγέθυνσης, με συνεκτίμηση κάποιων περιβαλλοντικών της επιπτώσεων. Θα μπορούσε βέβαια να υποστηριχτεί ότι η πράσινη μεγέθυνση έχει απομακρυνθεί από τη μονοδιάστατη έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης, αφού πέρα από την οικονομική ενσωματώνει και την περιβαλλοντική διάσταση. Αγνοεί όμως ταυτόχρονα την κοινωνική διάσταση που αποτελεί την τρίτη συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στην προσπάθεια άλλωστε να χαραχτούν οι στρατηγικές για την επίτευξη της πράσινης ανάπτυξης, η ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης έχει αρχίσει να εγκαταλείπεται υπέρ της πράσινης μεγέθυνσης, καθώς μέχρι σήμερα, η βιώσιμη ανάπτυξη παραμένει μια γενική έννοια χωρίς συγκεκριμένο περιεχόμενο.

Απ' την άλλη, μπορεί να υποστηριχτεί ότι η πράσινη μεγέθυνση παραμένει σε μεγάλο βαθμό ένα πολιτικό ιδεολόγημα, χωρίς να έχει εξελιχθεί σε μια αυστηρά προσδιορισμένη έννοια, κατάλληλη για διαμόρφωση και αξιολόγηση πολιτικών, οι οποίες πάντως δεν μπορούν να είναι ολοκληρωμένες και για τον πρόσθετο λόγο ότι συνειδητά αγνοείται η κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης.

B. Τα βασικά χαρακτηριστικά της πράσινης ανάπτυξης

Η έννοια της πράσινης ανάπτυξης δεν έχει ακόμα αποκτήσει διεθνώς μια σαφώς καθορισμένη σημασία. Οπωσδήποτε όμως χαρακτηρίζεται από κάποιες αναγκαίες και αλληλένδετες προϋποθέσεις, όπως είναι η αποσύνδεση, η εξοικονόμηση, η αξιοποίηση της τεχνολογίας, η δημιουργία απασχόλησης και ο παρεμβατισμός.

A. Αποσύνδεση: Οικονομική ανάπτυξη χωρίς επιδείνωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η ανάγκη αντιμετώπισης της παγκόσμιας φτώχειας δεν επιτρέπει πάντοτε τη μείωση της κατανάλωσης αγαθών. Πρέπει να βρεθούν τρόποι ώστε να μειωθεί η περιβαλλοντική βλάβη από την κατανάλωση. Οι λύσεις που θα προταθούν πρέπει να είναι στην κατεύθυνση της λογικής χρήσης των πόρων και της χρήσης καινοτομιών που οδηγούν σε καθαρότερες τεχνολογίες παραγωγής.

B. Εξοικονόμηση: Αλλαγή του σπάταλου τρόπου ζωής, με συγκράτηση της υπερβολικής κατανάλωσης πόρων

Πολύ αποτελεσματική εξοικονόμηση μπορεί να επιτευχθεί με τεχνολογικές βελτιώσεις και καινοτομίες.

Στον αγροτικό τομέα, η άρδευση με κατάλληλα συστήματα μπορεί να μειώσει την σπατάλη νερού.

Στα κτήρια, μεγάλη μείωση της ενεργειακής σπατάλης για θέρμανση και κλιματισμό επιτυγχάνεται με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών.

Παρόμοιες δυνατότητες υπάρχουν στον τομέα των μεταφορών, σε προϊόντα που γρήγορα μετατρέπονται σε απορρίμματα κ.λπ.

Γ. Αξιοποίηση της τεχνολογίας: Χρήση βελτιωμένων και αποδοτικότερων τεχνολογιών που θα επιτυγχάνουν χαμηλότερες εισροές υλικών και ενέργειας και χαμηλότερες εκροές ρύπων.

Η πράσινη ανάπτυξη δεν χρειάζεται λιγότερη ή πιο πρωτόγονη τεχνολογία. Οι περισσότερες από τις παλιές τεχνολογίες δεν είναι περιβαλλοντικά φιλικές, αφού υστερούν στην εξοικονόμηση πόρων και στην αποσύνδεση. Είναι αναγκαία σήμερα η άμεση τεχνολογική αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων όπως η κλιματική αλλαγή, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η οξύνιση και διάβρωση των εδαφών, η εξάντληση και ρύπανση των υδατικών πόρων, η αύξηση της ποσότητας και επικινδυνότητας των αποβλήτων.

Δ. Δημιουργία απασχόλησης: Αύξηση της απασχόλησης με παράλληλη μείωση της χρήσης ενέργειας και άλλων φυσικών πόρων

Οι δραστηριότητες προστασίας του περιβάλλοντος, όπως η εξοικονόμηση ενέργειας και άλλων πόρων, η αντιρρυπαντική τεχνολογία, η υποκατάσταση τοξικών υλικών, η ανακύκλωση αποβλήτων, η εφαρμογή νέων μεθόδων καθαρότερης παραγωγής, η οργάνωση και αξιοποίηση της προστασίας της φύσης κ.λπ. μπορούν να δημιουργήσουν πολλές θέσεις εργασίας.

Ωστόσο, η πράσινη φορολογική πολιτική συναντά πολλές αντιδράσεις, διότι εκφράζονται φόβοι ότι θα αυξηθεί το κόστος και θα μειωθεί η ανταγωνιστικότητα, εφόσον δεν πραγματοποιηθούν παρόμοια βήματα από όλους τους ανταγωνιστές στο διεθνή χώρο.

Ε. Παρεμβατισμός:

Απαιτείται να διαμορφωθεί ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική, με νομοθετική, διοικητική, επιστημονική/τεχνολογική, οικονομική και ιδεολογική διάσταση, από το κράτος ή διακρατικούς οργανισμούς αλλά και από την κοινωνία των πολιτών.

Η προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος με μόνους τους μηχανισμούς της αγοράς είναι ουτοπία.

Γ. Τι ευκαιρίες δίνει η πράσινη ανάπτυξη στην Ελλάδα

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, οφείλουμε να υιοθετήσουμε ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης για τη χώρα. Ένα πρότυπο ανάπτυξης που υπηρετεί τον άνθρωπο και τις πραγματικές του ανάγκες. Η πράσινη ανάπτυξη, αυτή που σέβεται το περιβάλλον και το αντιμετωπίζει ως αναπτυξιακό απόθεμα είναι η μόνη εφικτή και βιώσιμη λύση για τον τόπο, καθώς μπορεί να αποτελέσει μια νέα στρατηγική για την έξοδο της χώρας από την πολύπλευρη κρίση που την μαστίζει.

Η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να μετουσιωθεί σε μια χώρα περιβαλλοντικά πρωτοπόρα και καινοτόμα, διαμορφώνοντας ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, με κίνητρα για περιβαλλοντικά φιλικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που υιοθετούν νέες τεχνολογίες. Στόχος είναι να αποκτήσει η χώρα μια δυναμικά αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών, που στη συνέχεια θα λειτουργήσει ως εφελτήριο, για να γίνει η χώρα ανταγωνιστικός εξαγωγέας αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών.

Η διάνοιξη νέων οριζόντων για την ανάκτηση της χαμένης ανταγωνιστικότητας της χώρας μας με την εφαρμογή της πράσινης ανάπτυξης, αποτελεί τη μόνη αξιόπιστη απάντηση απέναντι στον εντεινόμενο διεθνή ανταγωνισμό, αλλά και τη μόνη διέξοδο για την Ελλάδα, ώστε να ενταχθεί άμεσα στον παγκόσμιο χάρτη που διαμορφώνεται με γνώμονα το νέο μοντέλο ανάπτυξης.

Η πράσινη ανάπτυξη αναμένεται να αποφέρει 256.000 ως 403.500 θέσεις εργασίας στην Ελλάδα ως το 2020, σύμφωνα με έκθεση της Greenpeace. Η επιλογή αυτή όχι μόνο εγγυάται μία διέξοδο από την οικονομική κρίση, αλλά αποτελεί και τη μόνη δυνατή για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών και την υπέρβαση της περιβαλλοντικής κρίσης του πλανήτη μας.

Από τις παραπάνω θέσεις εργασίας, 98.500-155.000 αφορούν σε "πράσινες" θέσεις πλήρους απασχόλησης στους τομείς της ενέργειας, των κατασκευών, της ανακύκλωσης και της γεωργίας, ενώ οι υπόλοιπες είναι έμμεσες θέσεις απασχόλησης, που πυροδοτούνται από τη στροφή στην πράσινη ανάπτυξη σε ευρύτερους τομείς της οικονομίας, λόγω τόνωσης της κατανάλωσης.

Οι στόχοι που πρέπει να τεθούν είναι να επιδιώξουμε την ανασυγκρότηση της παραγωγικής βάσης της χώρας, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όλα αυτά δεν μπορεί να γίνουν χωρίς επένδυση στην παιδεία, τη γνώση, την καινοτομία, τις νέες τεχνολογίες. Η ανάδειξη αυτού του νέου αναπτυξιακού προτύπου ανοίγει νέες δυνατότητες από τον αγροτικό μέχρι

τον τουριστικό τομέα, δημιουργώντας νέες προοπτικές στον κλάδο της μεταποίησης, στον κατασκευαστικό τομέα, στον τομέα της ενέργειας.

Προτεραιότητες αποτελούν το κλίμα και η ενέργεια, η αναδιάρθρωση στους παραγωγικούς τομείς και η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων.

Σ' έναν προικισμένο από τη φύση τόπο σαν την Ελλάδα, η μετάβαση σ' ένα πρότυπο που θα βασίζεται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στη διαχείριση της ενεργειακής ζήτησης είναι εφικτή. Η εξοικονόμηση της ενέργειας τίθεται στο κέντρο της ενεργειακής πολιτικής τα επόμενα χρόνια. Η εξοικονόμηση και η ορθή διαχείριση της ενέργειας αποτελούν το πιο σημαντικό, οικολογικά βέλτιστο, εγχώριο «κοίτασμα» ενέργειας της χώρας μας. Γι' αυτό, η εξοικονόμηση της ενέργειας και η προώθηση των ΑΠΕ, με παράλληλη ανάπτυξη τεχνολογίας και με προϋπόθεση την αύξηση της απασχόλησης και της προστιθέμενης αξίας στην οικονομία μας, αποτελούν προτεραιότητες.

Στον τομέα της διαχείρισης των φυσικών πόρων, προτεραιότητα δίνεται στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και στη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Οι πολιτικές για τα δάση αφορούν στη διαφύλαξή τους, αλλά και στην ανάπτυξή τους. Εάν διαχειριστούμε συνετά και αποτελεσματικά τα δάση της χώρας μας, θα δημιουργήσουμε ένα πλεονέκτημα για μια ανάπτυξη συμβατή με το περιβάλλον και μάλιστα σε περιοχές γεωγραφικά αποκλεισμένες, τα οφέλη της οποίας θα διαχέονται σε όλο τον τοπικό πληθυσμό. Απαιτείται δασοπονικό σχέδιο για κάθε δασικό σύμπλεγμα, ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης των δασικών χαρτών και σύνταξη δασολογίου για τη χώρα.

Η επανεξέταση της υδατικής πολιτικής, η ορθή εφαρμογή του εθνικού προγράμματος προστασίας και διαχείρισης των υδάτων και η αντιμετώπιση προβλημάτων όπως η λειψυδρία και η ξηρασία που αναμένεται να αυξηθούν λόγω κλιματικών αλλαγών, αναδεικνύονται ως τα πιο σημαντικά. Η εξοικονόμηση του πόσιμου νερού και η εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας για τα ποτάμια και τις λίμνες προέχουν. Απαιτούνται πολιτικές και τεχνικές εξοικονόμησης νερού, οι οποίες θα εφαρμοστούν στον αγροτικό, τουριστικό, βιομηχανικό και αστικό τομέα.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων με μείωση της παραγωγής τους, η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση υλικών διαχείρισης δημιουργεί μια αγορά και ποιοτικές θέσεις εργασίας στην έρευνα και την ανάπτυξη τεχνολογίας, στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, στα προγράμματα ανακύκλωσης, στην κατασκευή και τη λειτουργία μονάδων επεξεργασίας και εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων.

Η αναβάθμιση της ζωής της πόλης μέσα από τις αστικές αναπλάσεις και τη δημιουργία ελεύθερων χώρων πρασίνου αποσκοπούν να μετατρέψουν τις πόλεις σε ασφαλείς και βιώσιμες.

Με σωστή στόχευση, ώστε η παρεχόμενη αναπτυξιακή βοήθεια να καλύπτει πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες της βοηθούμενης χώρας, αλλά και με ταυτόχρονη προώθηση της ελληνικής

τεχνογνωσίας και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας μας, μπορεί να δημιουργηθεί ένα διεθνές δίκτυο αναγνώρισης της Ελλάδας ως περιφερειακού ή και παγκόσμιου «παίκτη» στην ατζέντα της πράσινης ανάπτυξης.

Τα πλεονεκτήματα της πράσινης επιχειρηματικότητας για το ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, είναι το γεγονός ότι «η πράσινη επιχειρηματικότητα αναδύεται σήμερα ως η νέα μορφή οικονομικής δραστηριότητας που αξιοποιεί ακριβώς αυτές τις ευκαιρίες, συνδυάζοντας την επιχειρηματική δράση και την ανάγκη για προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. Είναι μια μορφή επιχειρηματικότητας, που προσαρμόζεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αλλά και σε κάθε επιχειρηματικό μέγεθος. Από τις μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις, μέχρι τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές, που αξιοποιούν τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, το περιβάλλον και τον πολιτισμό μιας περιοχής. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, που τόσο σε επίπεδο φυσικών πόρων όσο και σε επίπεδο οικονομικών μεγεθών, παρουσιάζει ιδανικές συνθήκες ανάπτυξης».

Η Πράσινη Ανάπτυξη αναδεικνύεται ως νέο μοντέλο με εφαρμογή σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Είναι ταυτόχρονα ένας πολυδιάστατος στόχος για το μέλλον, για το σύγχρονο τοπίο που διαμορφώνεται. Απαιτείται άμεσα η στροφή προς την πράσινη κατεύθυνση για να πετύχουμε τη βελτίωση της ποιότητας ζωής αλλά και για να έχουμε βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

Είναι προφανές ότι το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε τον προηγούμενο αιώνα αποδείχτηκε καταστροφικό για το περιβάλλον και σήμερα η κλιματική αλλαγή αποτελεί απειλή για τον πλανήτη. Απαιτείται να απεγκλωβιστούμε από το πρόβλημα και να μετατρέψουμε την πρόκληση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας σε αναπτυξιακή ευκαιρία, θέτοντας τους σωστούς πολιτικούς στόχους. Αποτελεί το μεγάλο στοίχημα για το μέλλον της χώρας.

Δ. Παραδείγματα άλλων χωρών που εφάρμοσαν μοντέλο πράσινης ανάπτυξης

ΣΑΜΣΟ : ΕΝΑ ΝΗΣΙ ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το Samsø, είναι ένα σχετικά μικρό νησί της Δανίας με 4.300 κατοίκους. Απομονωμένες ακρογιαλιές, ατέλειωτα χωράφια, οργιώδης βλάστηση, γραφικά σπίτια. Ομορφιά και γαλήνη.

Το νησί δεν έχει μεγάλες επιχειρήσεις ούτε σύγχρονους δρόμους.

Είναι όμως το νησί που κατάφερε κάτι σπουδαίο: να γίνει το πιο οικολογικό και συνάμα το πρώτο ενεργειακά αυτόνομο σημείο του πλανήτη.

Η στρατηγική της δημοτικής αρχής ξεκίνησε από το να κάνει τους κατοίκους του νησιού συμμετόχους σ' αυτήν την προοπτική. Για το λόγο αυτό έγιναν συστηματικές προσπάθειες ενημέρωσης του κοινού για τα πλεονεκτήματα της πράσινης ενέργειας.

Στη συνέχεια δρομολογήθηκε ένα πολύ φιλόδοξο για το μέγεθος του νησιού επενδυτικό πρόγραμμα ύψους **55 εκατομμυρίων** ευρώ εκ των οποίων μόνο τα **8 εκατομμύρια** προέρχεται από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους. Το υπόλοιπο ποσό καλύφθηκε από το Δήμο που συνομολόγησε σχετικό δάνειο, τους συνεταιρισμούς, τις τοπικές επιχειρήσεις και απλούς πολίτες που μπορούσαν να κατέχουν ακόμη και μικρό αριθμό μετοχών στο επενδυτικό σχήμα. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η αναλογία της επένδυσης για κάθε κάτοικο ήταν περίπου 12.000 ευρώ στα 10 χρόνια. Υπολογισμοί που έχουν γίνει δείχνουν ότι το εισόδημα των κατοίκων αυξήθηκε 3000 ευρώ το χρόνο, εάν συνυπολογιστούν, η εξοικονόμηση ρεύματος, θέρμανσης και μεταφορικού κόστους.

Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, ένα νησί με σχετικά υψηλό δείκτη γήρανσης, πληθυσμιακή αφαίμαξη και δυσοίωνες αναπτυξιακές προοπτικές, φαίνεται ότι αλλάζει πορεία. Η στρατηγική αυτή στηρίζεται στη φιλοσοφία ότι εάν παλαιότερα ο πλούτος στηριζόταν στο χρυσό, ή στο πετρέλαιο πιο πρόσφατα, σήμερα ο πλούτος ταυτίζεται με την κιλοβατώρα.

Στο πλαίσιο των επενδυτικών πρωτοβουλιών εγκαταστάθηκαν 11 ανεμογεννήτριες στην στεριά και 10 στη θάλασσα, οι οποίες δημιούργησαν ένα μεγάλο αιολικό πάρκο. Με τις υποδομές αυτές καλύπτεται το σύνολο των αναγκών του νησιού σε ηλεκτρική ενέργεια, ενώ ταυτόχρονα πωλούνται σημαντικές ποσότητες ρεύματος στην ενδοχώρα της Δανίας.

Σε πολλά από τα μικρά χωριά του νησιού λειτουργούν συστήματα τηλεθέρμανσης με τη μορφή συνεταιρισμού που έχουν ως υλικό καύσης το άχυρο. Σε άλλες περιοχές καλλιεργείται ελαιοκράμβη με την οποία παράγονται καύσιμα και λιπαντικά για τα γεωργικά μηχανήματα. Τα υπολείμματα χρησιμοποιούνται ως τροφή για τις κτηνοτροφικές μονάδες ενώ το άχυρο αξιοποιείται στις μονάδες τηλεθέρμανσης. Ταυτόχρονα στο επίπεδο των κατοίκων υπήρξε συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα για την αντικατάσταση των κουφωμάτων προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες θέρμανσης.

Οι βιολογικοί καθαρισμοί των οικισμών του νησιού στηρίζονται επίσης σε ρεύμα που παράγεται από αιολική ενέργεια με αποτέλεσμα οι δημότες να πληρώνουν μειωμένα τέλη. Επιπλέον αξιοποιούνται στο έπακρο τα ηλιακά συστήματα παραγωγής ενέργειας, καθώς και η γεωθερμία.

Με τα έσοδα των παραπάνω επενδύσεων η Κοινότητα ίδρυσε την Ενεργειακή Ακαδημία του νησιού με στόχο την ενημέρωση, την κατάρτιση και την έρευνα επάνω σε ενεργειακά ζητήματα. Κάθε χρόνο η Ακαδημία δέχεται χιλιάδες επισκέπτες όχι μόνο από την Ευρώπη αλλά και από όλο τον κόσμο, προκειμένου να τους ενημερώσει για τα επιτεύγματα της όλης προσπάθειας. Ταυτόχρονα, στον ίδιο χώρο λειτουργεί έκθεση που έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα, ενώ το κτίριο στηρίζεται ενεργειακά στην ηλιακή ενέργεια και είναι σχεδιασμένο με τις αρχές της αειφορίας. Στον περιβάλλοντα χώρο παράγεται υδρογόνο το οποίο λειτουργεί ως καύσιμο ενός πιλοτικού οχήματος.

Κλείνοντας, το συμπέρασμα που αποκομίστηκε ήταν ότι το μεγαλύτερο επίτευγμα του νησιού ήταν η δραστηριοποίηση και συμμετοχή των κατοίκων του νησιού στην προσπάθειά τους να αλλάξουν τις αναπτυξιακές προοπτικές του τόπου τους".

Ε. Προβληματισμός για την έννοια της πράσινης ανάπτυξης

Σήμερα τρέχουμε πίσω από μια νέα χίμαιρα. Την «πράσινη» ανάπτυξη. Στην προσπάθεια να ξεορκίζουμε τις αρνητικές συνέπειες της «προόδου», βαυκαλιζόμαστε ότι εισήλαμε στον μονόδρομο της αβλαβούς μεγέθυνσης, ενώ είναι ξεκάθαρο ότι αυτή που κυριαρχεί στον πλανήτη εδώ και δύο αιώνες, και η οποία δημιουργεί τα γνωστά περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα, είναι η υπαρκτή ανάπτυξη.

Η «πράσινη» ή αειφόρος ή βιώσιμη ή λελογισμένη ανάπτυξη, αλλιώς οικο-βιομηχανία ή κοινωνική οικονομία, συνεπικουρούμενη από την απο-ανάπτυξη, όπως ονομάζεται από τους επιστήμονες η μείωση της κατανάλωσης, δεν έχει πάρει ακόμη «κεφάλι». Ας μην ξεχνάμε ότι όλη η «μηχανή» είναι στημένη έτσι ώστε να παράγεται ιλιγγιώδες κέρδος από τη φτηνή πρώτη ύλη που λέγεται περιβάλλον. Γη, δάση, αιγιαλός, φυσικοί πόροι, αποτελούν μέσο πλουτισμού για κυκλώματα, μαφίες, ιδιώτες, κρατικούς λειτουργούς. Άγνωστο αν οι ιθύνοντες εννοούν όσα υπόσχονται - εμπράκτως δεν έχουν αποδείξει πολλά.

Για να βρεθούν λύσεις, χρειάζεται πολυμερή δράση και συμμετοχή όλων των παικτών: επιστήμης, επιχειρηματικότητας, κοινωνίας, πολιτικής.

Οι διεθνείς συμβάσεις, τα πρωτόκολλα, οι συμφωνίες για το περιβάλλον, συνθέτουν ένα εξελισσόμενο σύστημα παγκόσμιας διακυβέρνησης, που θέτει υπό συνεχή κρίση και αμφισβήτηση τον παραδοσιακό τρόπο άσκησης πολιτικής. Οι επιστήμονες σήμερα έχουν τοποθετήσει όλα τα κομμάτια στο παζλ του παγκόσμιου περιβάλλοντος. Όμως το παζλ αυτό δεν είναι κάτι στατικό. Η διαχείριση

των περιβαλλοντικών προβλημάτων δεν αποτελεί ένα τεχνικό ζήτημα προς επίλυση από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Είναι ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο πολιτικό ζήτημα, προς επίλυση από όλους τους παίκτες του παιχνιδιού, με συνεχή συνεργασία και αναπροσαρμογή των αποφάσεων στα νέα δεδομένα.

Η πρόσφατη Σύνοδος του ΟΗΕ για την βιώσιμη ανάπτυξη, είκοσι χρόνια μετά την ιστορική Σύνοδο του Ρίο, συνοδεύτηκε από παταγώδη αποτυχία. Στην απογοήτευση για το τελικό κείμενο της συνόδου, το οποίο δεν περιλαμβάνει δεσμευτικά μέτρα, ήρθε να προστεθεί η διαμάχη με αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες δεν αποδέχονται την έκκληση για τη μετάβαση σε μια «πράσινη οικονομία», θεωρώντας ότι αυτό απειλεί τις προοπτικές τους για ανάπτυξη.

Η πράσινη οικονομία είναι εργαλείο των πλούσιων, λένε οι αναπτυσσόμενες χώρες. Όπως αναφέρει ο απεσταλμένος του Γαλλικού Πρακτορείου Ειδήσεων, ο πρόεδρος της Βολιβίας Έβο Μοράλες δήλωσε ότι η πράσινη οικονομία είναι «η νέα μορφή αποικιοκρατίας». Οι χώρες του πλούσιου Βορρά, είπε, «θέλουν να δημιουργήσουν μηχανισμούς παρέμβασης προκειμένου να παρακολουθούν και να εκτιμούν τις εθνικές πολιτικές χρησιμοποιώντας τις περιβαλλοντικές ανησυχίες ως δικαιολογία». Κάλυψε παράλληλα τις αφρικανικές χώρες να προστατεύσουν τους φυσικούς πόρους τους από τις πολυεθνικές εταιρείες.

Ακτιβιστές στο Ρίο καταγγέλλουν τη θυσία του περιβάλλοντος στο βωμό του δολαρίου (Φωτογραφία: *Reuters*)

Στο ίδιο μήκος κύματος και ο πρόεδρος του Ισημερινού Ραφαέλ Κορέα, ο οποίος κατηγόρησε τις ανεπτυγμένες χώρες ότι «ληηλατούν τον πλανήτη, καταναλώνοντας ελεύθερα τους φυσικούς πόρους». Επιπλέον, εκπρόσωποι αυτοχθόνων πληθυσμών διοργάνωσαν «αντι-σύνοδο» στο Ρίο και εξέδωσαν διακήρυξη με την οποία χαρακτηρίζουν την πράσινη οικονομία «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και της Γης».

Επίλογος

Η αειφορία δεν είναι θέμα ιδεολογίας, είναι θέμα επιβίωσης. Παλαιότερα, όταν η ζωή των ανθρώπων γινόταν δύσκολη, μετανάστευαν. Σήμερα η ρύπανση είναι παγκόσμια, ο πλανήτης γεμάτος. Δεν έχουμε πού (καθαρά) να πάμε. Η Γη είναι ό,τι έχουμε και δεν έχουμε. Είναι αδιανόητο να μην ενδιαφερόμαστε να διαφυλάξουμε πάνω της εκείνα που μας κρατούν στη ζωή.

Θα βρούμε άραγε το δρόμο για να το πετύχουμε;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ*, Κίμων Χατζημπίρος
- *Ο πεντάλογος της πράσινης ανάπτυξης, Πηγή: Ελευθεροτυπία - ΠΕΤΡΟΣ ΤΖΕΦΕΡΗ, 30-07-2010*
- Βικιπαίδεια
- * Υπουργείο περιβάλλοντος <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=223&language=el-GR>
- Greenpeace: Πράσινη ανάπτυξη και νέες θέσεις εργασίας, Μάιος 2009
- **ΑΠΟΨΗ** : «Πράσινη» ανάπτυξη, μια χίμαιρα - Της Τασουλας Καραϊσκακη - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - Ημερομηνία δημοσίευσης: 15-10-11
- Βημαγκαζίνο: Το πείραμα του Σάμσο, 1 Ιουνίου 2008